

INTERNACIONALNI ČASOPIS ZA NOVU UMETNOST

Br. 11.

GOD. II.

ZENIT

REVUE INTERNATIONALE POUR L'ART NOUVEAU

SADRŽAJ

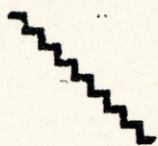
LJ. MICIĆ / Zenit-Manifest 1922
 I. ERENBURG / Iraq se kreće
 B. ПАРНАХ / Еифелов торањ
 J. EPSTEIN / Amour de Sessue
 D. ALEKSIĆ / Fabrika Lokota
 A. ČERNIK / V biografu
 P. A. BIROT / Poème sans nom
 I. GOLL / Baromètre lyrique de 1921
 И. ЕРЕНБУРГ / *
 C. GOLL—M. EBERSTEIN / Lieder der Herer wäbe:
 T. МИЛИНКОВИЋ / Этапна постаја Северни Пол
 D. SREMEC / Voskresenjeje upitnika
 C. ШЛЕЗИНГЕР / Поглед на свету недоглед
 M. PETROV / Ritmi iz pustinje

Makroskop

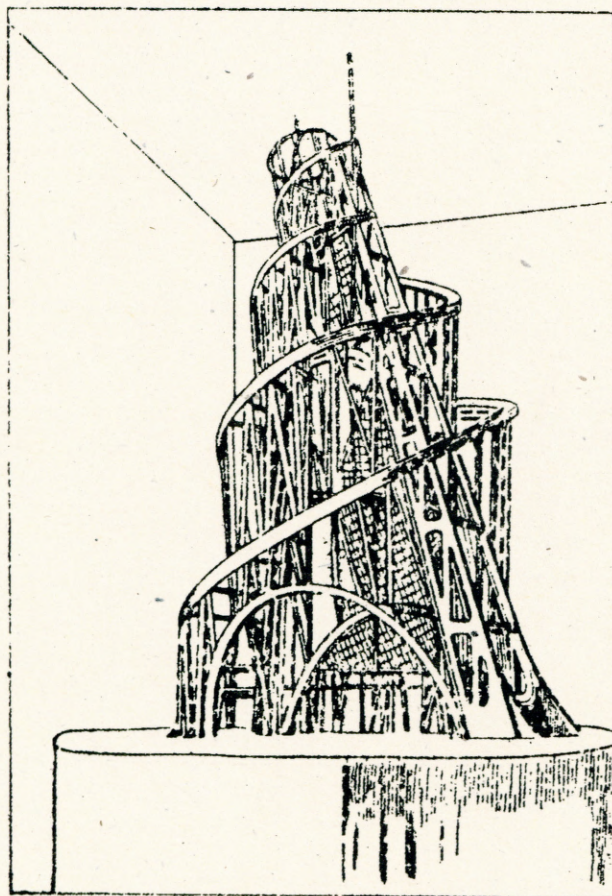
„Zenit“ i jugosl. štampa / Ruska revolucionarna lirika / Veče južnoslav. pesnika u Frankfurtu / Rapsodija zagoriana / J. Seifert: Měsfo v slzäh / Aktivistička poezija itd.

Reprodukcija

B. Татлин / Нацрт за споменик 1921
 G. Grosz / K. Teige / Linoleum /
 A. P. Gallien / Linoleum

LJUBOMIR MICIĆ**IVAN GOLL****19****FEBRUAR****22**

ВЛАДИМИРЪ ТАТЛИНЪ
 МОСКВА

VLADIMIR TATLIN
 MOSKVA

Нацрт за Споменик 1921 — Maquette du Monument 1921

ZENIT

ZAGREB, STARČEVIĆEV TRG 10

INTERNACIONALNI časopis za novu umetnost.

IZLAZI jedamput mesečno na zaprepaštenje sviju Srba Hrvata i Slovenaca.

PRVI balkanski časopis u Evropi i prvi evropski časopis na Balkanu koji stvara i određuje novi umetnički smer: ZENITIZAM.

JEDINI časopis u istočnoj i zapadnoj Evropi koji donosi neobjavljene priloge najmodernijih svetskih pesnika i umetnika u originalu sviju jezika na globusu.

RUKOPISE ne vraća.

HONORARE ne plaća.

RUKOPISI (naročito stranih jezika) koji nisu pisani pisanim strojem ne ulaze u obzir radi štamparskih poteškoća.

PRESTAMPANJE, prevodjenje, prepisivanje i prepevavanje ništa nije dozvoljeno bez prethodne dozvole. SVE rukopise, pisma i ostalo što se tiče revije »Zenit« treba isključivo slati na adresu izdavača urednika: Ljubomir Micić, Zagreb, Jugoslavija, Starčevićev trg 10.

REDAKCIJA i administracija »Zenita« prima svakodnevno samo od 2—4 sata po podne.

PRETPLATA prima se samo na godinu: 50 DINARA

POJEDINI primerak u prodaji: 5 DINARA

ABONNEMENT — ceulement par an: France 30 Fr (3 Fr) — Allemagne: 150 M (15 M) — Italie: 30 L (3 L) — Amerique: 10 Dol (1 Dol) — Tchechoslovaquie: 50 Kc (5 Kc) — Angleterre: 10 Sh. (1 Sh.) — Autriche: 5.000 d. ö. (500 d. ö.)

CENE oglasa: cela stranica — 5000 din; pol — 280 din; četvrtina — 160 din; osmina — 90 din.

POPUST na celu godinu 10%

SVI koji među svojim prijateljima nadu 10 pretplatnika dobivaju »Zenit« besplatno.

ONI koji žele biti poverenici neka se izvole pismeno obratiti na nas i zatražiti upute.

SAKUPLJAJTE ZA STAMPARSKI FOND »ZENITA«!!

KNJIZARI, nakladnici, pisci neka šalju svoja izdanja uredništvu na prikaz ako žele da se o njima vodi računa.

Na knjige i druga umetnička izdanja koja nam ne budu šiljana, ne čemo u »Zenitu« obračunati nikakovu pažnju.

KNJIZARI van Zagreba ujedno se umoljavaju, da naš časopis poručuju i pretplaćuju, da ga stavljaju na vidna mesta, da upozoravaju svakoga na najmoderniji i najnapredniji evropski časopis u Jugoslaviji i da redovno obračunavaju svaka tri meseca sa 25% popusta.

»Zenit« dobivaju samo oni časopisi i dnevници koji nam šalju u zamenu i redovno oglašavaju svaki naš broj.

Z PRVO GODIŠTE 1921

sa originalnim prilozima svetskih pesnika i filozofa 30 reprodukcija najprezentativnijih jugoslavenskih i ostalih evropskih slika i skulptora uvezano je u platno samo preostalih 30 kompleta koje čemo šiljati preporučeno samo onima koji pošalju unapred 100 dinara.

To su jedina celokupna godišta koja su opšte za dobiti.

Uprava »Zenita«

Biblioteka »Zenit«

Br. 1) MANIFEST ZENITIZMA (izgoreo)

Br. 2) IVAN GOLL: PARIZ GORI (nemački). Cena 4 dinara s fotografijama Pariza i linoleumom Mih. S. Petrova.

U pripremi:

Br. 3) DRAGAN ALEKSIĆ: PROVALA GOSPODINA ISUSA HRISTOSA (Romangroteska).

Br. 4) V. POLJANSKI: SMRTNI SKOK (Elektrofilm-projeccije).

Br. 5) LJUBOMIR MICIĆ: ORIENTAEROPLAN (prva zenistička poezija — realizovana baza prvog jugoslavenskog pokreta s autorovim predgovorom o zenitizmu kao novoj balkanskoj umetnosti).

Ove sve knjige kao i druge čekaju gotove da uđu u štampu. Nisu mogle izaći radi materialnih teškoća koje se jedva namiču i za sam časopis.

Nove knjige i časopisi

koje je primila naša redakcija:

BELGIJA

LUMIERE (Anvers). Mesečnik. Uređuje: Roger Avermaete.

BUGARSKA

PROLOM (Sofija). Časopis za kulturu i opšti život. Urednik: A. Kiorčev.

ČEHOSLOVAČKA

JAROSLAV SEIFERT): MĚSTO V SLZACH s crtežima K. Teigea. Izdanje Kom. Nakl. R. Rejman, Praha.

A. M. PIŠA: DNEM A NOCI (Biblioteka Fondu Julia Zeyera). HOST (Přerov) Mesečnik. Odg. urednik Bartoš Vlček.

SOVĚTSKÉ RUSI. Almanah českých pisaců i umětců. MOST (Praha) Kulturní List. Mesečnik. Urednik: Boh. Kočí.

VERAIKON (Praha) Umetnička revija. Mesečnik. Urednik: Emil Pacovský.

PROLETKULT (Praha) Tednik za proletersku kulturu. Urednik: Stanislav K. Neuman.

FRANCUSKA

ACTION (Paris) Časopis za filozofiju i umetnost. Urednik: Florent Fels.

AVENTURE (Paris) Mesečnik. Odg. urednik: René Crevel.

PROMENOIR (Lyon) Mesečnik. Urednici: Pierre Deval, Jean Epstein, Jean Lacroix, Marcel Requier.

LES ÉCRITS NOUVEAUX (Paris) Mesečnik. Urednik: M. Maurice Martin Du Gard.

CINÉA (Paris). Polumesečnik. Urednik: Louis Delluc.

CLARTÉ (Paris) Mesečnik. Urednik: Henri Barbusse.

LA VIE DES LETTRES (Paris) Periodički časopis. Urednici: Nicolas Beauduin i William Speit.

ITALIJA

MOVIMENTO FUTURISTA (Milano) Mesečnik. Urednik F. T. Marinetti.

CRONACHE D' ATTUALITA (Roma) Mesečnik. Urednik: Anton Giulio Bragaglia.

BOLLETTINO QUINDICINALE (Roma) Izdanje »Cronache D' Attualità«.

JUGOSLAVIJA

KINOFON (Zagreb). Polumesečnik za filmsku kulturu. Urednik: V. Poljanski.

TRIJE LABODJE (Ljubljana) Dvomesecnik. Urednici: Anton Podbevšek, Josip Vidmar i Marij Kogoj.

MISAO (Beograd) Književno socialni časopis. Polumesečnik. Urednik: Dr. Ranko Mladenović.

Dr. VLADIMIR DVORNIKOVIC: SAVREMENA FILOZOFIJA (II sv.) Izdanje knjižare Z. i V. Vasić, Zagreb. 1921.

Dr. VLADIMIR DVORNIKOVIC: FILOZOFIJA U DANASNJOJ ČEHOSLOVAČKOJ. U komisiji knjižare Z. i V. Vasić, Zagreb. 1921.

V. VIDRIĆ: PJESME. Izdanje knjižare Z. i V. Vasić, Zagreb.

ANTON ČEHOV: TRI SESTRE, drama u tri čina. Prevela M. Ilica Bogdanović. Izdanje knjižare Z. i V. Vasić, Zagreb. 1921.

ZLATKO GORIAN: GORUĆI GRM. Antologija nemačke lirike. Izdanje »Phalanx« Wien.

MAĐARSKA

»MA« (Wien) Mesečnik. Urednik: Kassák Lajos.

KUDLAK LAJOS: GITAR ÉS KONFISLÓ. Pesme. Izdanje »Mac«, Wien. 1921.

BÁRTA SANDOR: TISZTELT HULLAHÁZ. Izdanje »Mac«, Wien. 1921.

SIMON ANDOR: KINYILATKOZTATÁS. Stihovi. Izdanje »Mac«, Wien. 1921.

ÚJVÁRI ERZSI: PRÓZAK. S crtežima George Grosza. Izdanje »Mac«, Wien. 1921.

MACZA JÁNOS: TELJES SZINPAD. Izdanje »Mac«, Wien. 1921.

NEMAČKA

(radi ograničenog prostora u sledećem broju).

RUSIJA

POZEIJA BOLJSEVIČKIH DANA. Antologija. Izdanje »Misao« Berlin.

ILJA ERENBURG: KANUNI. Stihovi 1915.—1921. Izdanje »Misao« Berlin.

I. ERENBURG: RAZDUMIJA. Riga 1921.

SPANIJA

PRISMA (Paris) revista internacional de poesia. Mesečnik. Urednik: Rafael Lozano.

LJUBOMIR MICIĆ — ZAGREB

ZENITIZAM je oslobođenje od sviju akademskih okova i priznatih laži evropskog klasicizma i barnumske civilizacije.

ZENITIZAM == nova balkanska umetnost.

Jedini sam rođeni zenitista! (Ja jesam integralan!) Ti ćeš postati zenitista! Ti moraš postati zenitista! Ti ćeš biti stvoren! Svi vi morate biti zenitisti!

Molièru skidamo mirisnomasnu periku: ostaje prazna glava kraljevskog i dvorskog dobavljača ludosti.

Danteu deremo katoličansku crnu mantiju: ostaje golotinja crkvenog Lucifera koji samo za se želi Raj a za sve druge Pakao.

Šekspiru čupamo tajnjansku bradicu: ostaje samo patos lorda Bacona i homoskenskog danskog kraljevića Hamleta s otrcanim »Bit il ne bit« Kantu vadimo mozak i režeemo pupak: ostaje »dravi razum« germanske filozofije na vršcima naših tupih nokata Kraljevića Marka trpamo u Vidovdanski Hram: Meštovića u rektorat akademije za umetnost. Tako ih se najbolje rešavamo jer u muzejima oni prvi treba da su balzamovani za vekovečnost.

ISTOK protiv ZAPADA

S. O. E.

Treba zatvoriti sva pozorišta u kojima natežu »Umišljenog bolesnika« i izigravaju »Otelas«. To sve zaudara kô lešina!

Literati i novinari! U vaša »dela« zamatamo sušičave cipele i služimo se njima tamo kud i kraljevi idu pešice.

Mi nećemo da smo Evropejci. Mi smo Balkanci — Istočnici. Stvaramo:

balkansku umetnost
da
balkansku kulturu.

Hoćemo: BALKANIZACIJU EVROPE.

Na klin obesiti Evropu biće divlje uživanje.

Nas nisu mogli uništiti ni otrovni plinovi — GAS — ni vaše masivne nemani — TANK — ni topovi — 42 — Bez maske smo gutali vaše otrovne plinove i ipak smo živi. Iz vaših otrovnih plinova i naše krvi treba da se rodi BOLJI ČOVEK.

Umetnost za život!
Čovek + Život!

Pesnici zenitisti! Hura! Unutra u vreme! Umetnost vremena! Umetnost u vreme! Vreme u umetnosti. Skok u život! Skok pesnika u novo vreme! Skok u vis: ZENIT!

JA BRAT RASKOЉNIKOVA

: питам :

нова децо наше Данас-Русије
ви црвени и строги гардисти на Невском Проспекту
ти први кубистички спомениче Бухарина
ви московски богови у Кремљу
ЛЕЊИН—ТРОЦКИ—ЛУНАЧАРСКИ

свију вас питам
јели збиља истина
да је РАСКОЉНИКОВ починио

ЗЛОЧИН

То стара легенда већ дуго прича
крвој вашој браћи на Балкану
а један од ваших отаца

ДОСТОЈЕВСКИ

веле

да је баш тако написао у руском роману
Ко ТО ЗНА?

ВИ САДА ћутите.

Ми смо мрки што су нам закрчили пут.
ОТВОРИТЕ!

Бришите границе!

(министри војни и спољних послова)

МИ ЗНАМО НАШ ПУТ

Сами ћемо прескочити шанске запрете
јурити

ORIENTEXPRESS

разорити

ЗАПАДУ ОКРЕНУТИ СТРАЖЊИЦУ.

Легенде су истине слабића и пузаваца

Газимо легенде зенитисти

оне свима лажу

Historia NON vitae magistra!

ЗА БРАТ НОГОМ!

Русијо

твој данашњи вођа баш је

РАСКОЉНИКОВ

Он први смрвио је старицу крволочну Уш.

Да старице грешна мајко блажене гамади

ОН

он ти је смрскао доњу вилицу и затиљну кост.

Пренуо је водени мозак људских пијавица.

Гледајте

у Европи на бурзама

ЛУБАЊЕ НА ПРОДАЈУ

Тако руска старице!

На црвену заставу obesili су твога Христоса за

језик

Мemento

Европа

СМРТ ЈЕ НАША НАРОДНА ИГРА

Оооој

Оооој

наши момци још увек за зубима носе свирале и нож

У очима крв...

На последњу страницу „Злочина и казне“ о стогодишњици рођења барбарогенија ДОСТОЈЕВСКОГА.

ZENITIZAM == manifestacija slobodnog duha.

Šta hoće ti divljaci zenitisti?

»PRELOM.

1. superiorni stav prema dosadanjoj šticenici Madame Evropi.

2. posvemašnje negiranje i odbacivanje vanjske matematsko fizičke civilizacije.

3. novovremenska afirmacija istočnometakozmičke ideje mističnog tipa Novočoveka.

4. Vaskrs jugobalkanskog praptipa Čovekheroja u unutrašnjoj duhovnoj inkarnaciji BARBAROGENIJA.

Memento:

»Zenit«

prva balkanska revija u Evropi
prva evropska revija na Balkanu.

MOSKVA protiv PARIZA

Unutra u esperanto pozorište!

Jedina savremenost KINO!

Gledajte u zanosu CONRADA

VEIDTA i CHARLIE CHA-

PLINA! Genije na platnu!

Svaki čovek ulazi slobodno i

bez fraka doživi umetnost!

S. H. S.

Mi nismo gnostici da mislimo

kako je nebo satkano iz duše.

Mi smo jeretici koji mrzimo

vašega Boga i s radošću bele-

žimo, da je jedini božji nam-

esnik na zemlji papa Benedikt

XV. »mirovni« otegnuo papke

ili umro. Jedna uš manje!

Mi zenitisti smo prvi koji u

umetnosti slušamo zapoved

naše divlje krvi (zovete nas

barbari!) Mi prvi otkrivamo

da postoji zemlja Barbarogeni-

ja — Balkan! Dosada ona je ra-

dala nas, a od danas mi

stvaramo nju u atmosferi

balkanskog duha i balkanske

kulture. (Stvaranje kao supe-

riornost svake rase! Ne dopu-

štamo »razorenje ličnosti«

druže Maksime Gorki!)

Mi stvaramo zenitističku umet-

nost. Zenitističko pesništvo ==

REČI U PROSTORU. Reč kao

smisao — pojam. Asocijacija

bez logike događaja: sim-

ult. Događaj bez zakona

psihologije: prostor. Ne

bez logike smisla: ideja. Ne

bez veze s vremenom: Čovek

Ne samo jedan deo i jedno

mesto bez totalnosti: Život

Homokosmos. Metakos-

mos.

Balkanska umetnost nije utopi-

ja!

ZENITIZAM je nova umetnost p obudjenog Balkana i oslobodjenog Barbarogeniya.

IPAK SE KREĆE

Ilija Erenburg — Moskva-Berlin

Pre svega umirivalo je špijune načuleni ušiju (priznajem — pobojavam se) da se zemlja vrti, a ne što drugo sumnjive prirode. Ta činjenica opšte je poznata. O njoj sam saznao još u prvom paralelnom razredu prve moskovske humanističke gimnazije 1901; ne od futurista niti od komunista nego od učitelja geografije Ivana Vasiljevića Negovorova.

Nadalje moram umiriti drugove koji misle povodom arhaičkog natpisa i očigledne otrcanosti epigrafa. Knjizi posvećenoj triumu novoga duha, prilažem metričko i veoma zamašno da ne uvredim velikolepnog Charlota prethodnom rehabilitacijom kićenog crvenoboja! No što da se radi? Ponavljam: kad je PICASSU bilo 20 g., CHARLOTU 10 g., a EIFFELOV TORANJ ležao još u pelenama (prvu godinu), Ivan Vasiljević po nama prozvan Ujak Vanja već je znao da se nešto kreće i nije toga krio od mene. Jasno: mi je zavrtili nismo.

Bez ikakove naročite sklonosti prema istorijskim upoređenjima napominjemo da su Kaligulini tigrovi rikali mnogo ubedljivije nego BRIANDOMI policaji (koje zanešeno stanovništvo naziva »flikami«), da je akademija, t. j. osećajni HENRI DE REGNIER † MARŠAL FOCH (takode osećajan) mnogo slabija od strašnog zbora nezaboravnih vekova, jer su pre svega besmrtni, no ne nepogrešivi, napokon da se đakon PROV BLAGOUTROBNI koji je utekao pred Antihristom neobrijane brade u šaš na morskobalji i tamo umro na lomači — on mi se čini mnogo ubedljiviji, negoli pisac zemlje ruske, koji se takode istrigao iz šapa žilavog Antihrista, i koji podriđujući posle »Caviar russe«* zanoveta: progutali su prokleti

Б

proždri ga s njegovim krstićem na glavi i nije im priselo... Jednom reči stara priča.

No jedna je stvar učenje geografije ili štaviše historije, a druga je — Život Ivana Ivanovića ili monsieur JEANA.

Einstein može prikazati što god hoće, glavna je stvar, da ne bi zamrla u času slavne probave »Jesenja pesma« Čajkovskoga. Niko i ne misli da negira vreme, ta zato postoji sat, kalendar i drugo, no navika je više svega. Tako nastaje najfanatičnija religija — postojanja. Jao, (među nama HURA) jao u njem je tragična predodređenost: vrhovni žrec nikako ne može da mirno sedne i probavi kotlete; katar želuca, mukli udar mrtvačkog lesa; pište deca i udobni naslonjač iščekava u najnužnijem času. Štaviše vrti se naslonjač Ivana Ivanovića! U nekim epohama lagano, dostojanstveno izazivajući laku vrtoglavicu, a u nekima tako snažno da Ivani Ivanovići pršte kao divni vatrometi kometa podvrisnujući u letu.

Tada mi dolazi na pamet stari omiljeni praprančin: A što da se čovek pričini kao da to ni ne vidi? Ta Isus Navin dosetio se da zaustavi sunce (zemlju!) bezuslovno sad je to najraširnije zanimanje u Evropi — zaustavljanje. U tu svrhu nije potrebno štaviše da čovek ima veliko ime ili nebeske veze. Način je veoma prost: socializam? futurizam? kubizam? Ah, ostavite sve te zablude oprovrgnute životom. Mala šetnja u Bulonjskoj šumi, gde šušta zlatno lišće kao molitva, or-mort, stara siesta Chablicia, »Lieder« Schumannova, crkva Madelaine, šušte molitve kao uvelo lišće, takode župnik — mort-or, roman de PIERRE BENOIT, temelj i napokon posle tolikog truda biserna spojka na pozlaćenju širokoj postelji Ljudevita (još »Lit Nationala«) šušte poljupci, šušte asignacije i t. d. . . i oštroumni poklonik svete Harmonije zatvarajući oči pita sve redom: zlatno lišće, Pierra Benoita, župnika, napokon Zizi ili Mimi: jeli zaista — ništa se ne kreće? I svi ganutljivo šušte — »ničevo.« No zato da ja danas mogu da budem nastavljajući Navinov potreban je ili solidan tekući račun ili retki slučaj da oslepim i oglušim u jedan čas. Poslednjih ostaju hiljade. Prvih deseci hiljada, ostaju milioni što s radošću ili s užasom slede vrtoglavu polet.

Navini rade, ugovaraju — stoji, ta stoji Rata nije bilo, rat — su historijski udžbenici, Rusija — tako nešto, mrlja na globusu, geografska pojedinost. Da živi život 1913 godine. Sve kao pre.

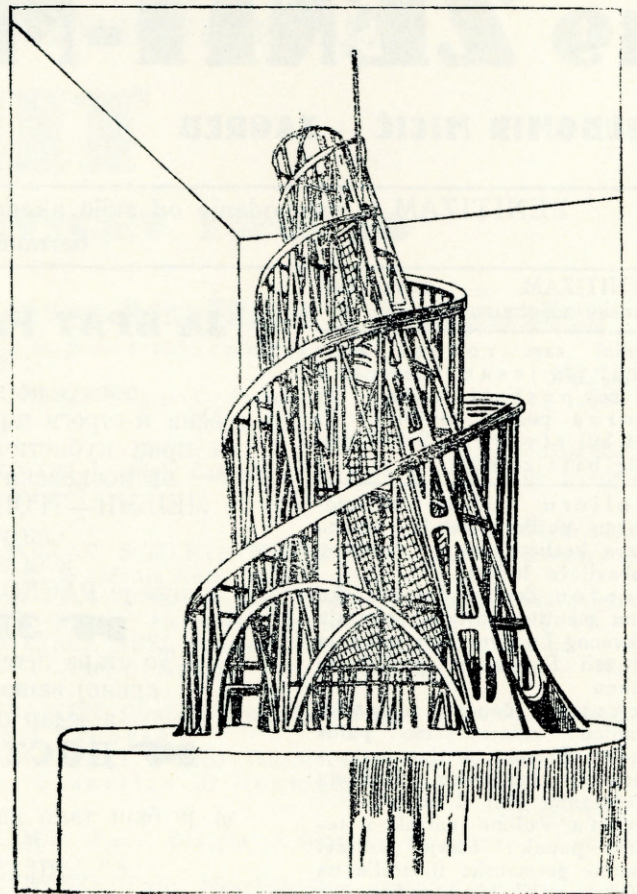
Rusi, dopadajući sada u Evropu, pre svega ostalog interesuju se za te simpatične Navine. Pošteno, svim silama nastoje oni dokazati, da se hvala Bogu, ništa nije izmenilo. Paris stoji na istom mestu, — Parlamenat, Sorbona, Burza i »CAFÉ DE LA PAIX«, dakle sve je u redu.

Naravno nikad još nisu vršeni takovi gigantski pokušaji, da se zaustavi vreme, kao sada. Nacionalizam. Klerikalizam. Klasicizam. No policaj sa belim štapićem na Place de l'Opéra nije Isus Navin sa žezlom. On može da zaustavi autobus ali ne historiju. Ne trebate se uzrujavati vi, vi zaljubljeni u besni hrip njezinih mirijadnosilnih motora: sat u prsluku i štaviše — (kakva prevara!) — na crkvenim tornjevima pokazuju 21 a ne 13 i za njim će uslediti 22 bez obzira na ministarski kabinet. I tako ja se odričem čudotvornih gesta mojih zemljaka i govorim otvoreno:

IPAK SE KREĆE

Nije to povik ni željica nego trajno opažanje nad raznim duhovnim i fiziološkim funkcijama Evrope, nakon četiri godine

* Pisac misli Mereškenskog. Ured.

Vladimir Tatlin — Moskva

Нацрт за споменик 1921

Monument du Maquette 1921

otsustva. Staro se raspada, nastaje novo. Šareno, raznoglasno, izobličeno. Šta tu može biti od klasiifikacije kad gdekada od piske, krike, galame sam zapadaš u progresno detinjstvo i dolaziš na četveronošku! No ipak sve se jasnije, svaki dan iz tisuću lišća odeljuje jedno lice, maska ili ako hoćete gvozdena obrazina nove ere. Ja sam slabo što kađar smisliti u politici a u ekonomiji baš ništa. Zato se ja pošteno samo ograničavam. Pokušaću da opredelim glavne konture novoga u umetnosti. Ali jer se suština toga novoga sastoji baš u tome, što ono probija zid, koji je pre uopšte razdeljivao umetnost i život, to će moja knjiga biti o životu, o bitu, o

NOVOM STILU

»Umetnost« — obradovaće se bivši pretplatnici Apolona kao da se zavlade u prijatni brlog, no kad pročitaju desetak redaka počće protestovati: paskvil, cenovnik burdela, kreveljenje po Music-Hall-ima treće klase, anegdote sumnjivog porekla... Da, da! Sve što hoćete samo ne monografija s fotografijom, bibliografijom i ostalim. Ja — pesnik, koji je izdao već tucet knjiga, i AMATEUR SLIKA, radosno vam javljam: »Apolon štaviše bez....., posle teške i duge«... na njegovom pogrebu tugaljivo je deklamovao pesnik dadaist »DADA«, Picasso zakitivši se sendvičom pokušao je da se romantički rastuži i da usput na groblju rodi tri damska portreta, no oborio ga je zajedno s njegovim kolačem Charlot jednom galantnom gestom. Potom — ne osta ništa!

NOVA UMETNOST

prestaje biti umetnost.

Već prema temperamentu zalite nebeskom rosom rupčice od briselskih čipaka ili skočite za CHARLOTOM — svejedno — staroga nema. (Sledi).

Ruski pesnik Ilija Erenburg otputovao je iz Moskve meseca marta 1921. g. Zatim se bavio u Parizu i Belgiji a sada žive u Berlinu gde se doštampava njegovo najnovije delo. »Ipak se kreće« — sa crtežima Ferdinanda Légera i Vladimira Tatlina. Mi objavljujemo predgovor toga dela pod istim naslovom kega nam je autor poslao u rukopisu i činimo to pre objave samoga dela na ruskom. Ilija Erenburg vidno je zastupan u ruskoj antologiji »Poezija boljševičkih dana« što ju je u Berlinu izdao nakladni zavod »Misao«. U istom izdanju i pod njegovom redakcijom izašla je nedavno takode »Poezija revolucionarne Moskve«. U ovom broju donosimo i njegovu pesmu u originalu kao i reprodukciju Tatlinovog nacrtu za Spomenik 1921, o kome se govori u sledećem delu koji sledi.

ЗИФЕЛЕВА БАШНЯ.

Балентинъ Парнахъ — Парижъ

Пресс гидравлический в нocy мѣдно-бетонной
800 тоннъ
16 рычагов орудуютъ колонноу
И ребръ уклонъ
Скрешенья, скрежеты и скребъ
Тормазовъ, стержней, скрѣпъ, строниль
Скрѣпъ прутьевъ, скобъ, рѣшетокъ, ребръ.
Шмиль, рѣзь и гризь когтей и пзль.

Опора и вѣси выжать 4 пресса
Движень въ вѣреннхъ мѣр
Грузъ разрѣшается в давлени отвѣса
3½ атмосферъ
Против напора неуклюжаго
Рѣзь профилемъ колюч рыжимъ!
Жельзо — Кружево!
Кружи
Изобрѣтателей мозгъ надъ Парижемъ!

Стань элeгантной худобы!
Бить наконечникомъ удалымъ.
Стоять отточеннымъ шандаломъ.
Жельзныи хоботь на дыбы!

Изъ. Внутрь. Параналь. Кранъ. Взыгравъ.
Стонъ. Радио. Блокъ. Болтъ. Шарло.
Безпроводочный телеграфъ.
Анеометръ. Сверлить. Прожгло.

Мужской, какъ Библия. Разшии. Метеора
Пролить сквозь ональшой слухъ.
Вот тѣло хрупкое пророка и танцора.
Вмѣстившее огромный духъ!

AMOUR DE SESSUE

Jean Epstein — Paris

Etrangers, serait déjà un sacrilège si nous comprenions bien cet honneur enveloppé de soies. Aux honorables films qui sousentendent les baisers que comprenons-nous, et, danseuse, à votre attente dans la maison de thé, cinq ans fidèle à la carte postale de Votre fiancé qui fait, domestique, des économies inouïes à Frisco? Douceur des paroles d'honneur et des politesses authentiques dépayées à New-York. Les jeunes filles se mettent à genoux pour lire, verticalement et de droite à gauche, les grands malheurs que les paquebots importent à travers le Pacifique. Là - bas on plante sa vie dans du mépris blanc et parfois on a la petite doigt. — Etudiant, il s'agit d'apprendre la médecine sans oublier les dieux ancêtres, ni perdre, parce que nous prononçons suicide, ni perdre le courage de faire hara-kiri après avoir allumé les bougies et étendu soigneusement les nattes. Dévoué à tant de conscience, lui-même poignardé s'il échoue, pouvons nous comprendre sa vengeance? Ceci est hors de nous, et cornélien, si cornélien n'était pas un adjectif réservé au baccalauréat. Sessue Hayakwa, le Japonais si long temps de Forfaiture, vit encore seul ce qu'il devrait être. Cet excès de probité nous étonne, charitables, jemenfoutistes et qui nous amusons si bien. Son orgueil d'un style pur et d'un grand pedigree. Vise au-delà de nous, une poésie que nous ne sommes plus, sans lui, capables d'avoir.

Contre ce Visage, s'il s'agit de comparaisons, les autres acteurs, sauf peut-être Nazimova, ne luttent pas à armes égales. Eux partent de rien, lui d'un repos, qui déjà est sur sa parole s'ajoute à l'écroulement d'une immobilité par elle-même expressive. Tragique, comme symétrique est le cristal de neige par nature, ce calme cède au dégel d'un sentiment qui est alors surprise, excès et soulagement dans l'attente, printemps au milieu des glaces. Il n'a pas encore joué, déjà on le tient quitte et grand acteur. Avec cette expression spontanée valable en blanc pour des crédits illimités de tristesse il surgit entre des comparses que balaie soudain sa silhouette violente

et désolée. Et lorsqu'il joue, le juste nécessaire et suffisant du sentiment qu'il exprime, se réfléchit dans ce tragique naturel et acquiert ainsi une étonnante perspective à ricochets. Il appelle la jeune fille et lui donne avant de partir le dieu mort d'amour, en souvenir. Il étend la main, entre elle et lui, à mi-chemin, et la reprend, ayant déchiré, doigts fléchis, leur entière séparation. Ce qu'on laisse. Ce qu'on emporte. Il ferme une porte. Dans le jardin, pourtant la pelouse est entre nous, à toute force, il écoute une voix, mais pas une seule de ses paroles. Quand elle s'arrêtera, pour lui tout sera fini. — Le gros plan s'allume et nous interroge. C'est alors que tombe sur la salle considérée, une persuasion prodigieuse. Au-delà de l'intrigue du scénario, l'écran répercute violemment une immense fortune de violents désirs et de continues inquiétudes. Odeur de photogénie, comme odeur de sainteté. Personnalité poétique.

Cela n'est ni compréhensible, ni raisonnable: Sympathie.

FABRIKA LOKOTA

Draĝan Aleksić — Zagreb

trokut srĉe silabe kreštanja
pojesti sive berze
traverze šepaju kaguar crni
trikata tri kata
visoki stroj perspektive
hotahatari
hotahatari

bayrum sat sajdžije sajdžiji kremen
sita presita ulica pesme ĉipaka
ustanovljuje se bezmesna sreda
pokret taraba gospode naĉeonika
paroksizam jatagana krajnji celibat
hotahatari
hotahatari

ritahameteja ritahameteja
tisuĉdvanaest sajnova ponosni toranj
ptica
gore postaviti osamsto tona
hidroplan desno akatsuki desno
akatsuki
akatsuki

hojataharita hojataharita
brahijum desne lopatice sinus devetog neba
akatsuki
a k a t s u k i i i i i i

V BIOGRAFU

Artuš Ćernik — Brno

Marné vyprávění dějů, které lhou,
prostorná komnata a odměna chudé,
město a nádraží za horosedmerou
věsí se na sebe, děsí hlavičku, jež zulíbána bude
na silnici, až nikdo nepůjde kolem,
až až ti ze zraků spadne záklona důvěřivosti.

Milenci jsou si ve filmu podobní,
od země k zemi malý krůček jen
a láska nezalévaná hyne opuštěností bolem,
rozhod a trpkost jsou plody pomíjivosti
a co vidíš, není než skutečný zhuštěný den,
kříž nad světem a letmé vzpomínky pohrobní.

Radí se radost k slzám
a k rozkvetlému stromu černý flór.

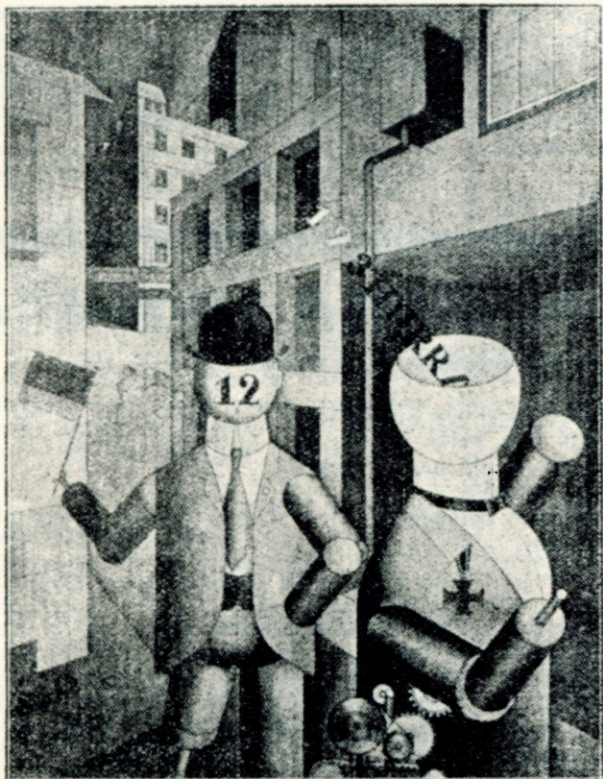
A přece
jak klamně tu na plátně život teče.

Říkej si jenom, pásmo bílešedé:
Já zpívám

a řeka jsem a letím jako vy a z hor.
Říkej si že život černou ulicí vede
a hvězdy že neplanou
anebo říkej, že život je jedinou oslavcu,
vše blud a výmysl lichý.

Život je více. Sestává z krve.
Je zázrakem samým. Hlučný a tichý.
Před všemi labyrinty bludiště prvé.

GEORG GROSZ — Berlin

POÈME SANS NOM

PIERRE ALBERT-BIROT Paris

Velours lourd et satin la table était heureuse avec ses chaises autour d'elle
Mais les murs tombaient à la renverse et les tableaux qui ne comprenaient pas
Faisaient des grimaces dans leur cadre et les doigts ces bons prêtres
Récitaient des litanies sh sh lisses fleurs de lys et c'était une musique soyeuse
Qui laissait des rondeurs sur les lèvres ces fruits juteux qui mettent l'éte aux dents
Et ce fut comme aux premiers temps la Terre qui s'offrit au ciel
Femelle au mâle rivière à l'océan nous avons tué quelque chose en passant
Mais on n'y pensait pas parce qu'il semblait qu'on était tout doré à l'intérieur
Et le lustre était tout allumé dans le coeur ce Grand Opéra
Quand on arrive on pose son chapeau on le reprend quand on s'en va
Tournez à gauche puis à droite puis à gauche puis tout droit ce sera là
C'est ouvert tout vert laissez votre tête au vestiaire et puis et puis
L'amour est comme l'e dans l'o oeuvre chef d'oeuvre fermez les yeux
Et puis voici que votre nom vient de se jeter par la fenêtre
Et puis et puis voici que votre corps n'a plus la forme d'une bête
Et puis o s'aperçoit que la Terre a disparu et que l'e s'est perdu dans l'o

BAROMETRE LIRIQUE DE 1921

Ivan Goll — Paris

Le mercure atteint des altitudes vertigineuses — sans cependant effleurer nu aigle dans son vol. Les ailes de chaleur battent lentement. Parfois une étoile éclate comme un bouton de pivoine. Alors il pleut un peu de feu. Les hommes croient en l'amour des comètes. Mais au fond, Dieu est géométrique, et tout sentiment est une sentimentalité de plus. Einstein apparut, à quoi bon les poètes? Je leur préfère une limousine Pic-Pic ultramarine. C'est affaire de goût, direz-vous? Non, c'est affaire des affaires: et dans ce cas, vous n'êtes simplement pas commerçant. Moi nonplus, rassurez-vous; car alors je n'écrirais plus cet article.

Les poètes qui n'obtiennent pas de prix nationaux, sont toujours les plus grande. Mais ceux qui n'atteignent pas les prix de libraires?

Voici Pierre Albert-Birot, qui depuis dix ans imprime tous ses volumes à ses frais. A 125 exemplaires seulement, et il en reste! Pauvre France. Les spéculateurs de Royal Dutch feraient mieux d'acheter »La Triloterie« ou les »31 poèmes de poche«: en 1950 ces livres seront au pair. Et Birot sera un grand lyrique français, comparable à aucun de ses compatriotes, mais assimilable seulement à Ho-Kon-Sai. Il est le premier de sa nation, qui aura trouvé une simplicité sans recherches et fera enfin oublier les abracadabrances bugolâtres de certains vers-libristes encore et je l'oppose en ceci à beaucoup de soi-disant vers-libristes qui ont cru devenir simples en se mettant en bras de chemise. Or lui reste sublime: et l'atmosphère autour de ses vers est captée à 20.000 km. d'altitude dans des flacons de radium.

Un autre riche poète, qui est un poète pauvre: Pierre Reverdy, est obligé, pour voir ses vers imprimés noir sur blanc, de se faire saigner par les spéculateurs de papier. C'est l'épaisseur du papier, Lafuma la netteté du caractère 8 ou 12, le renom de Monsieur Galanis qui permettent au poète de publier un livre. »Étoiles peintes« et »Coeur de chêne« sont nés dans ces conditions commerciales. C'est une honte. — Le poème de Reverdy est de l'eau, par opposition aux formes parnassiennes par exemple, qui étaient de bronze ou ceux des symbolistes en nickel. Reverdy fait faire à la matière de ses vers de détours chimiques pour revenir, à l'instar de dieu, à l'image primitive, qu'est la »chose en soi«. Son eau, devient tantôt glace, limpide et froide, tantôt vapeur et nuage et pleine d'âme: en ferment le livre, ou a de l'eau dans la bouche, mais en effet, de la source la plus pure. Désaitéré, ou a un sentiment de bien-aise: c'est tuot, c'est beaucoup, c'est même un essentiel; et cepedant, il ne vous reste rien pour demain, rien à réciter en une bème plus triste et torride, rien pour la nuit, après les cauchemars qui séchent le gosier.

Voici Jean Cocteau, alias Cocktail, qui pendant les chaleurs canie le chalumeau. On va au bar »du Boeuf sur le toit« pour un ice-cream couleur citron. Ensuite un peut monter en dirigeable. On bien, l'or monte simplement sur la »Tour Eiffel«, pour le dessert d'un dîner de noce. La pièce montée en glace: acucias vert — pistache, marguerites blanche — pôle nord, et la rose de France, qu'il cueillera à sa boutonnière. Les vers de Cocteau sont fins comme les colliers de perles de Pearl White. Son printemps ne vient pas d'Arcadie, mais d'une serre assez proche de Paris. Et pourtant, l'on dirait des étoiles véritables. Reverdy a trouvé le mot: étoiles peintes. L'âme en carafe sur les terrasses des cafés: ne va-t-elle pas s'évaporer à l'approche de l'automne?

Tous ces trois poètes nous donnent du couteurs. Les parfums emplissent les métros, à s'en trouver mal qui donc, qui donc fabriquera le flacon pour les capter? On chuchote derrière moi: la fo-o-rme! On ne le chuchote pas, ça se claironne. Alors je m'en vais dans les usines à haute tension. Les dynamos, tourne-sols d'acier. Reliés au soleil par des courroies.

Un ingénieur me salue: Nicolas Beauvain. Il a des journeux en main, des calculs, des bulletins de bourse, des indicateurs de chemins-de-fer, des cartes de navigation. Il me conduit dans son bureau qui est tout construit en verre. Les Grands Livres de la vie: en gros caractères. Et voici l'échelle: poésie sur trois plans'. C'est la systématisation de l'effort. Rubriques. Doit. Avoir. Prismes. Dissection des valeurs de nature, de coerer, et de science dans les trois plans préétablis. C'est du travail fêree et durable. C'est une charpente en beton armé. Industrie colosalle. Usine de sentiments. Seulement, nous sommes à une époque de grève. Les bâtisseurs chôment. Les murs nus implorent le ciel. Les briques cuisent à petit feu, dans leur jus. Les machines se détériorent dans le sang des peuples et rouillent. Il manque l'aménagement. Les fauteuils de cuir dans les bureaux. Les glaces dans l'asceuse. Les fenêtres ne protègent pas la faïence du ciel des erachats impatients du directeur. Tout est en chantier. Gend chez concierge, il y a quelques fleurs écloses. Attendons, patience: devant tous nouvelle bâtisse, nous avons un geste d'espoir, mais nous doutons de nous et regardons nos enfants, qui jouent à l'aéroplane. De cette grande usine sortiront les flacons de cristal, qu'un autre printemps replira de violettes.

Karel Teige — Praha

Linoleum

Илья Эренбургъ

Бунтом не зовите годы высокой работы.
 Мы первые исполнили веления судьбы.
 И не мятежники смиренные рабы,
 Кровью укрепившие Пирамиды Хеопса.
 Нет свободы — ее разлюбили люди.
 Свобода — сон, а ныне день труда.
 Себя взнуздав несем в грозные года,
 Топчем могилы отцов, роши священные русим.
 Имя свое забудь! В ночь распахни свое сердце!
 Был человек, а ныне тьмы кишат.
 Пред каждым устье — воды неслиянные спешат
 Слиться в море новой безликой веры.
 Братья, мужайтесь! славьте выпавший жребий!
 Мы камень раздробим, другой построят дом.
 Пусть наша кровь останется на нем —
 Розы зарю в черном безрадостном небе.
 1920

Lieder der Hereroweiber

Gesänge eines primitiven Volkes aus dem nordwestlichen Afrika. Aus der Amerikanischen Nachdichtung von MYRTLE EBERSTEIN im Deutsche übertragen von CLAIRE GOLL)

Sie ist alt
 Ihre Brüste verschrumpft
 Niemand will ihr Kühe schenken.

Wenn sie Wasser schöpfen geht
 Lachen die leuchtend schwarzen jungen Männer,
 Die Starken, lässig
 Und spotten hinter ihr her.
 Trotzdem sie ihnen Wasser und Mittagessen zuträgt.
 Sie ist alt, sagen sie
 Alt und vertrocknet wie der tote Kerzenbaum,
 Der einmal rote Blüten trug.
 Sie sehen nicht hinter den vertrockneten Brüsten
 Rote Blüten noch aus ihrem Herzen blühen.

Sie ist alt:
 Niemand will ihr Kühe schenken.

NAJMLAĐI JUGOSLAVENSKI ZENITISTI

ЕТАПНА ПОСТАЈА СЕВЕРНИ ПОЛ

Туна Милинковић — Винковци

Жабе су пошле баре и пуцају у пролеву
баре су пошле жабе и бацакају децу вининисоко
одакле две фреске Дионизија
и ко то лукаво отвара вентилаторе
јер загушљиво бити је угодно
променаде по ваздуху
куће по облацима
охоооо
ко се то пење на врх врха вр-туљка
два броја 53
кркац!
срондали се народни падобрани:
претешка су телеса народних магичара
јабучасто живе рентјери
јер тракавице нижу колутине иза себе
слинаво плачу брегови жуте обале Хоангоа
куда иде воз за Балкан
доброоо
разградити све и весело се праћакнути у води
је ли?
до врага и свих седам континената или колико их
већ има

ја сам континент
како си рекао? како?
ја сам континент
умиру лањски ветрови на стеговима лањскога снега
жабе баре вртуљак падобрани
где је највиши Монт Еверест
лени су нуажници у возовима транскаспијским
и где је лепше него у Сибирији
када се примају ћушке
или у Италији
када Маринети изненађује пургаре
зачаурене у пекмез у пекмез.

VOSKRESENIJE UPITNIKA

Dragan Sromec — Vinkovci

Danas osećam zujanje ventilatora
i Kreutzerovu sonatu
Raširio majmun ruke na krstu i imitira
Lepetanje šišmiša u lubanji proizvodi

»KRVAVE MISLI«

Oštrljate strelice zuje zrakom i smeju se strahu
Osećam
Misao
Ribu
Torpedo

Danas je vaskrsao kovač na božanskoj maternici

Kuje
Vreme. Žablji profili grcaju u iluminaciji
milosti božje. Jedu boga, bogovi jedu njih
Maska na licu bojadiše:

Zelena
Medro
Klonulost
Pevam:

Sudar munja donosi pojam o?
Urlam: o jancig jancig pagodo
o jancig jancig gotiko

Himalaja kaže Madagaskar i Papagaj
para + para + para — para — gaj.

ПОГЛЕД НА СВЕТУ НЕДОГЛЕД

Славко Шлезингер — Винковци

И рибе пецају главе
и седе павиљони
на фотелима од свињске коже

плачисмех се вози на аутобусу
по сали подрктава над пламеном свећа
урлик задимљени
господин Вертер данас је убио Шопена
уз смех публике
седа мисао пред коленима алкохола
грли братучад
не = смисао
Та (зашто се не би плачсмејало)
живео капитал
брује живчани системи
уз звук марсељезе
новопечене екстазе
ножних папака
ој биртану пева салонрок и веровање
у жути бокскалф
прождири желатин.

RITMI IZ PUSTINJE

(pesma nalik na pismo)

Mih. S. Petrov — Beograd

drhti crveni zvuk
kroz plohe što se u crnome seku
prokletstvo na smrdljivi grad
leluja sena moje krvave sene
zategnuto od neba do ulice u trku
kad spirale zmijasto bolom
prodiru u grotlo

ne tiče me se što se podamnom ruše oblici
kroz bolan plač gospode kritičara
ruše se svetovi
grad smrdljiv zlikovačkih želja
pod ludim ehom teških koraka
što kočе kroz žuto svetlo ulice
i krvavu bolesnu senu
na pločniku prljavo belom.

otkinem li veliki cvet
ogroman polip upijen u nebo
sve jedno što znam
biću opet otkinuti crveni zvuk
kroz plohe što se u crnome seku
misao bez pecanja riba
u suncu na zambezi

P. S. pozdrav aleksiću i dadi
sa puta

z e n i t u

МАКРОСКОП

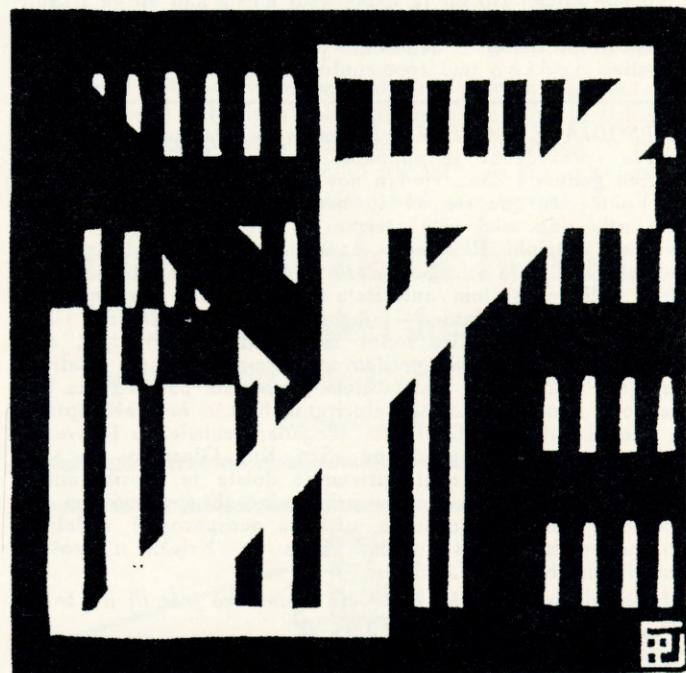
»ZENIT« I JUGOSL. ŠTAMPA. Pismo koje je urednik napisao pred kraj prve godišnjice »Zenita« jednoj u Evropi poštovanoj ličnosti bilo je sledeće: »Štovani gospodine! Na Vaše nezgodno pitanje u kome odnosu stoji jugoslavenska štampa prema »Zenitu« a naročito ova u Zagrebu, ne mogu odgovoriti samo ukратно i sa nekoliko reči. Bio bi prisiljen ispričati Vam veliku golotinju jednoga grada i čitave zemlje čija je štampa u rukama najnepismenijih ljudi. U kakovom odnosu da bude takova štampa najnižeg tipa prema jednoj umetničkoj reviji koju vi toliko cenite (iako niste osamljen van naše zemlje!) i prema novom umetničkom pokretu koji se zove zenitizam?? To je za njih strašilo, objekt izrugivanja i ismejavanja. Oni nemaju gotovo nikakvog odnosa prema »Zenitu« i zenitizmu zato što su nesposobni i nekulturni. Zato jer za imanje nekog odnosa i stava prema nečemu uopšte potrebno je imati jedno individualno i određeno mišljenje, što znači imati sebe, imati svoj nazor o umetnosti, o filozofiji, o kulturi. Oni toga nemaju. Kod nas to nije nigde slučaj. Oni samo majmunišu. Sve je svedeno na stepen lične simpatije i prijateljstva. Kod nas je kultura svedena u najniži stepen familijarnosti. Imate li

»sretno« nasmešljivo lice i »ugodan« saobraćaj sa kojim od poštovanih novinara i piskarala (koji opet ovdje najviše i predstavljaju kulturu) vi možete biti i »velik« a često i »junak dana«. Doduše svi su oni »veliki« jer se pomažu uzajamno, i mi uopšte nemamo »malih« ljudi. Govori se šta više i o mogućnosti izvažanja genija. Koliko sreće i veličine u našoj zemlji i čudi me, da vi o tome ništa ne znate. Velite, da je nečuvano, što takova jedna revija kao što je »Zenit« mogla da izlazi i da se održi kroz čitavu godinu dana u Jugoslaviji odnosno u Zagrebu, i da se sa »Zenitom« ne može uporediti nijedna savremena revija u Nemačkoj, verujte mi, i ja se čudim. Bezbroj zapreka stavljeno je u toku godine a stavlja se neprestano beziznimno sa sviju strana a najviše baš sa stranc jugoslavenske štampe. Zamislite samo to, da u Zagrebu kroz celu godinu dana nije izašao nijedan »ozbiljni« prikaz s argumentima pro ili contra, ili bar jedan takav pokušaj. Pisale su se parodije, smicalice i lični napadaji na moju ličnost kao urednika i »oca« čitavoga pokreta, koja je ovome gradu vrlo nesimpatična i neprijatna. Sve ustaljene i građanske revije od Zagreba do Beograda koje se vole nazivati i »reprezentativne«, uopšte nisu zabeležile pojavu »Zenita«, jer bilo je mnogo komotnije ignorirati i bagatelizirati ga sa stanovišta »superiornih« glupana. To je njihov jedini argument i znanje! Gospodine, ovo je najblaže što sam mogao reći iako je to samo površno ocrtavanje jedne mizerije i siromaštva naših »kulturnih« ljudi. Spomenuću i to, kako se kod nas svakog čoveka koji je nekad nešto nadrljao smatra književnikom i svaki takav može bez zapreke postati pravi član »Društva Hrvatskih Književnika«, kao što su i bankovni činovnici i direktori (!), knjižarski prodavaoci (!), profesori svake vrste, novinari i kojekakove nepoznanice (kod nas imaju ogromnu prednost i važnost kao i u matematici). Interes književnika (koji to doista jesu) nipošto se i nikako ne štiti ni protiv najbrutalnijih ispada bilo kočijaške vrste ili to bila krađa naslova pojedinih knjiga, pesama ili socijalno pitanje kao uvjet opstanka. Autorsko pravo kao da ne postoji. U roku od pola godine dvaputa mi je krađen naslov mog dramskog misterija »Istočni Greh«. Stojim nezaštićen. Jedna te ista umetničko-književna NEPOZVANICA koja nosi odgovornost je: 1. direktor drame našeg pozorišta i 2. direktor »Glumačke Škole«, 3. urednik »reprezentativne« hrvatske revije koja je rdavija od nemačke »Die Dame« i napokon 4. predsednik »Društva Hrvatskih Književnika«. Kudgod se maknete uvek jedna te ista obrijana lešina zaštićena položajem i brojem pužavaca. Moral vremena! Sve je svedeno na trgovačku bazu i lični interes pre svega a i grabež. Taj lični interes uvek je vrlo naglašen u lovljenju građanskih i političkih pozicija. Da politika! S umetnosti ili ako hoćete književnosti redovno se i nesmiljeno tera politika. Imao sam prilike čuti čak pred sudom kako je sav »Zenit« i zenitizam uperen protiv hrvatstva. O kolike li mizerije! Toliko su ljudi sitni i maleni da ih uopšte ne može čovek ni da ogleda. A iznimke su retke gotovo nemoćuće. I od onih (bar po vremenu i mladosti) od kojih bi se očekivalo i moralo očekivati nešto čistoće — uzalud! Sve je prodano. Duše se prodaju dnevno uz najniže cene. Pad valuta uvetuje pad časti, poštenja i umetnosti. Ali teško onome tko se ne proda i suprotstavi svemu tome kalu i zlu. Na komade s njim Na komade! Mora se biti prljav i nizak bar toliko koliko oni i vaša je pozicija osigurana. To je uvet! Neverovatno, jeli? No nije to sve. To je samo uopšte. Detalji. Detalji.

»Zenit« im se ipak suprotstavio i sad sami razaberite. Sva vrata su mu zatvorena, kod sviju namrštena lica. Uprkos što pošaljete na sve redakcije u gradu i provinciji, koja se ravna po gradu (a pod tim se razumeva, da se u zamenu oglasi pa makar jednom reči: »Zenit No. X izašao«). — Ne! Ni slova! Ne pomaže ni pozivati se na kulturnu kurtoaziju. Ništa ne pomaže. Jedan nemački dnevnik u Zagrebu a zove se »Agramer Tagblatt« oglašava i svesrdno čini reklamu za »Muskette« ali »Zenit«, prvi evropski časopis za novu umetnost sa originalnim i nigde štampanim saradnjama najboljih pesnika i slikara cele Evrope, koji još k tome nažalost izlazi u Zagrebu, ne uspeva ni toliko. To je samo jedan primer dragi i poštovani gospodine, a takovih je bezbroj. Stupce novina imaju preko sebe kako rekoh najgluplji i najnepismeniji tipovi preko kojih t. zv. kultura jednog naroda dobiva svoje žalosno i bedno n a l i č j e. Mislite li da se tu da nešto popraviti? O ne! Vi se varate. Dok ih nestane! Svuda danas traži se čovek, i bez njegovog dolaska ne će doći ni bolja budućnost. To nije velika tajna a ipak veliki problem. Sve ovisi — i alfa i omega — o čoveku. »Zenit« je zato taj momenat čoveka naročito naglasio i mogu Vam reći, da je pokret u godinu dana prodrmao dobar broj tikava, probudio mnogo energija, iako mu se oni prvi prividno suprotstavljaju oni to ne mogu učiniti definitivno jer su slabi i sićušni — maleni. (Mi nemilosrdno gazimo!) Oni ga ismejavaju i prešućuju namerno, ali ga vrlo vešto prepisuju, prepričavaju njegove koncepcije kao što se desilo u kratko vreme sa našom naročitom podvučenom notom: Istok — Zapad. Posle jednog mog članka »Delo zenitizma« gde sam odredio stav zenitista odnosno čitave kulture na Balkanu, u nekoliko navrata izašli su u nekim novinama i revijama uvodnici c istom koncepcijom t. j. isto tako samo malo drugačije. Tako je kod nas i kome da se tužim kad bogova nema. Od koga da tražim zaštite kad me se otvoreno krađe. Kod vas je bilo isto tako, ali davno, davno. To nipošto još nije razlog da

ja budem u pogledu zenitizma pesimista, jer sam pokret i ideja suviše je superiorna i jaka a da bi podlegla malim besavesnim kunićima iz pojedinih redakcija. Ja znam da su oni uvek nesretni kad dolazi nešto novo i jako, jer je to odmah ugrožavanje i njihova smrt. (Uzmite u obzir i to da su to sve sami »književnici« i svaki pojedini ima jedno sveto verovanje da je on »pesnik« ili bar ima vrlo jake ambicije da to postane. Ima ih koji su napisali i ovo: »bolesti kao što je »zenitizam« najbolje liječe godine, pa će, nadajmo se, s njima, poslije ovog haotičnog vrienja, doći i puno stvaralačko zdravlje, nezamućeno nastranostima koje nijesu originalne, nego pozajmljene od početka do kraja.« (»Riječ« 20. VI. 1921.) Dakle posve protivno od onoga što vi naglašavate t. j. da smo posve originalni i zdravi. Ima i takovih, koji nose u sebi potajnu želju da budu saradnici »Zenita« a i takovih koji su zabunom i mojom dobrotom u početku i bili. Ovi poslednji danas su mu najljući protivnici i ne biraju sredstva kojim se obaraju na njega i njegovog urednika, koji se nije dao od njih jašiti i jer nisu uzde mogle biti u njihovim rukama. A sve je to zato, što zbog njihove slabosti, nesposobnosti, površnosti i u pomanjkanju neovisne stvaralačke individualnosti za stvaranje novoga, te mog odlučnog i nekompromisnog stava protiv svega dosada, protiv svakog politikovanja sa umetnosti više ne mogu da budu saradnici »Zenita.« Oni prvi opet zato što to nikad nisu bili i nema nade, da bi to ikada mogli biti. (Njihovi neštampani rukopisi su dokumentat). I oni prvi i ovi drugi nalaze se razasuti gotovo po svim redakcijama dnevnih novina, koje su za našu publiku sveto pismo.

Dragi gospodine, sada ćete tek razumeti, da je lanac koji proveden kroz sve mračne kuteve i povezan sa svim mogućim ličnim, političko-stranačkim i materijalnim interesima jedini odnos jugoslavenske štampe prema »Zenitu« i zenitizmu. Ja sam sam a njih je mnogo. Sisifov posao — je li? No tako je bilo negde u godini 1921. Naša štampa je antikulturalni most — t. j. najveća zapreka u stvaranju jugoslavenske i sveopšte nove kulture. Primite pozdrav kao znak moje nepokolebive vere u budućnost zenitizma.

A. P. Gallien — Paris

Linoleum

RUSKA REVOLUCIONARNA LIRIKA. Nemački moderni časopis »Menschen« koga uređuje g. I. Goll, kao III. izvanredna sveska posvećena je ruskoj revolucionarnoj lirici. U prevodu urednika i njegovih prijatelja Rusa prevedene su pesme sa ruskoga originala na nemački. Zastupani su sledeći pesnici: † A. Blok — A. Bjeli — V. Majakovski — S. Jesenin — A. Marienhof. Izbor nije velik a šteta što nije reprezentacija bila potpunija. G. I. Goll napisao je i zanosan predgovor koga po njegovoj želji donosimo u našem slobodnom prevodu:

»Ruska revolucionarna lirika pripravlja, još neoslobodena, suviše svesna cilja a da bude posve slobodna: grč, zahtev, analiza — bilo je evropsko pesništvo u vreme rata. Tek u Rusiji eksplodirala je bomba teškog srca. U crvenom martovskom vazduhu, u požarima pročišćeno praosećanje, ponovo se uzdiglo iz paustavljenih grudi, iz hrskavog čovekovog tela. Ako do danas Istok, koji je iskrvario svoje stvaralačko delo, nebi ništa drugo proizveo nego ovu razbojničku revolucionarnu liriku, bilo bi dosta da bude znak iznad lomače stoleća što se raspada i čovečanstva što koraca napred. Muževi, koji su doživeli vremena Sibirijske, ofanziva, petrogradske gladi i oslobodilačkog Lenjinovog revolvera: kao biseri

ovim su muzejima kapali stari sokovi iz kostiju. Barbarški, mongolski, azijski topode jedno neotkriveno pokolenje protiv Zapada i njegove zaslađene civilizacije. Pesništvo je krik iz krvavih dubina zemlje. Revolucija je majka blažena u suzama. Napokon, u vrućoj ljubavi jedna majka! Njezini sinovi »Dva- nestorica« stupaju.

Vi sretni barbari i imaoci prakrvi! Mi Evropejci trebamo pomlađenu narav. Mi žilama našim usisavamo patvorene konjske snage. Mi usisavamo braćeno volte iz jurećih oblaka. Motori i Morseovi aparati škripuću revoluciju — ali to nije isto, to nisu o ruska braća početne poeme najunutarnije snage, to nisu vaše krivulje zavilanih klisura, otmenost lassa, zviždanje iz vatrenih usta — prapesništvo!

VEĆE JUŽNOSLAVENSKIH PESNIKA U FRANKFURTU.

»Nemačko-južnoslavensko društvo« u Frankfurtu priredilo je 10. novembra 1921. recitativno veće s uvodnim predavanjem g. Hermana Wendela, uz sudelovanje gdje Gerde Müller (Schauspielhaus) i g. Ernsta Karchova (Neues Teater) na kojoj su bili zastupani osim jugoslavenskih i bugarski pesnici ovim redom: *Zmaj Jovan Jovanović — Jovan Dučić — Frane Prešern — Petko Slavejkov — Stevan Kačanski — Peju Javorov — Petar Preradović — Anton Aškerc — Ljubomir Micić — Vojislav Ilić — Svetislav Stefanović — Trifon Kumev — Oton Župančić — Miroslav Krleža — Stilian Čilingirov — Ludmic Stojanov.*

Značajno je, da zagrebački dnevnik (osim »Rijeci« sa izmenjenim poretком pesnika!) kao ni revije nisu donele o ovoj večeri ni jedne reči. Taj sam čin s nepravom omalovažen tim više, što je to priredeno inicijativom inače njihova prijatelja g. Wendela i u Njemačkoj, što se ne dešava svaki dan. No verovatno, smetalo je ime Ljubomira Micića, koji se sam najviše začudio kako je dospelo u društvo sa Petrom Preradovićem i dr. »pesnicima«. Povodom toga upozorio sam g. Wendela na neke netačne podatke, našto mi je odgovorio, da, tražeći informacije od »Agramer Tagblatt« nije dobio nikakvog odgovora. Noblesse oblige! Nije kriv g. Wendel što postoji među jugoslavenskim pesnicima i Ljubomir Micić! No on je ipak nešto kriv kad su ga i protiv volje »Agramer Tagblatt« recitovali u Frankfurtu a u beogradskoj »Tribuni« falsifikovali izveštaj iste večeri: ispuštivši jedino ime spomenutog pesnika. E pa lepo!

RAPSODIA ZAGORIANA ili zagorska rapsodija *Miroslava Krleže* »prevedena« je napokon i — na cirilicu. Zaslugom crvenih godina i dana »jedan nov prorok« (jao ne — Veseline M. Vukićeviću gde ste vi to svoju »mudrost« pobrali — u kom selu »na sred sela česma«?) kroz usko grlo »Nove Evrope« i široki Renigenov aparat »brata« Sokola g. Laze Popovića, ušao je »drug« *Krleža* u oficijelnu buržujku literaturu. Velikom gestom autoriteta »brata« Laze »originalni« (!) — »apsolutno bogodani« — »jugoslovenski seljak mozga i srca gospodskoga« (oprostite našoj iskrenosti, mi gljuplijeg, neumetnijeg i nepismenijeg predgovora nismo već dugo čitali — zaslugom g. Popovića konstatujemo) budućim pokolenjima biva predan u amanet »lokalno saturirani« *Krleža hrvatski* (pridev za ulicu i politiku!) Ovaj sam »događaj« zabeležilo je sve što »misli i oseća« i prepisuje od »Srp. Knj. Glasnika« do »Ilustrovanog Lista«. Sveopšte priznanje doista je uverilo autora da je »genialan« i »moderan« pripovedač (Ekspressionizam nije izostao!) Tim više što su ta mišljenja neosporna i nedeljiva, što su potekla od svijui onih koje je *Krleža* u prošlom deceniju nazivao HULJAMA.

Pita se gde je LAŽ i ko laže? *Mi znamo tko laže ili još bolje: tko je lagao!*

Mi znamo tko je pre malo čoveka a još manje umetnik. Mi znamo mi znamo... Šta se to vas tiče...

(Nadbiskup Bauer i nadtribun *Krleža* sede danas za istim stolom »da pomognu gladnoj Rusiji!«)

Napokon mi znamo čitati knjige i znamo kako se pišu. Ali da *Krleža* danas tako piše da ga mi ne možemo čitati, krivnja je na njemu ili nije ničija krivnja (kako hoćete!) Njegove knjige su *dosadne*, njegova dela *neumetnička*, koncepcije *stariptne*. Učenik davno zatvorene škole: 75% *naturalizma* + 25% *simbolizma* — *Krleža*. E pa šta onda što smo se »obnovili« zaprašenom i edrtom *starinom prošlosti*? Koliko *lažne frazeologije* i lamatanja o »modernizmu« *Krleža*, kad je on zapravo manje umetnik od *Borisava Stankovića*, slabiji (kroz prizmu danas gledamo) od *Ante Kovačića* i *Augusta Šenoa* (Možda važu podjednako.) Ova spoznaja i konstatacija mešana u laboratoriju zenitizma, daje *jasan* i određen smer, kako će se rešiti formula *Rapsodija zagoriana*, kako ona reagira na onoga čoveka koji je proživio gorko vreme: austro-ugarskih kasarna i bolnica, zatvora, vešala, streljačkih jaraka, hrvatskih ulica, vagona, pesama, zastava, pobeđa, oduševljenja, glupog ograničenog srljanja u smrt »za kralja i domovinu« — na onoga koji je najpre doživio *najpeću herojsku rapsodiju u savremenoj historiji: povlačenje srpskoga naroda u Albaniji, a onda rapsodiju svijui ljudi* — na onoga koji je doživio *rapsodiju svega gledajući kroz prizmu čoveka a ne kroz uskogrudnu regionalističku bezbojnu prizmu: hrvatskog domobrana.*

Konačno: »Hrvatska Rapsodija« i »Hrvatski Bog Mars« *Miroslava Krleže*, knjige su nameštene i lažne. Umetnička vrednost negativna. Zaudara »horvacka« tendencija prašina i tinta!

JAROSLAV SEIFERT: MESTO V SLZACH. Tačka. Česte menstruacije nerazkrinkanih žabaca u edsmidskim pozama za-pećaćeni su pravac historije (kosmologijo do vraga) obrnuto samo u slučajevima dinamičke tendence. Kad norma fijuče (Arom besa) rada se tendenca zdrava čoveka: proleter. Packati je znak slabija: udri! Jaroslav Seifert tuče okrutno: do vraga vi novčari. On viče: čekaj razdrojlani gospodine! Tako: tendenca je snaga. Zatrpan je mnoštvom dobrog presivnog materijala (Liga Veraikon-Červen) dominantan izrazom prkosa (Nema spasa krstu čekrčel) pa gotovo da se pretopio u mišicu osamsatnog četvrt-konja, razbacava preko radia i dimnjaka, trepeće osećajnim sentimentom, to je minus, plus je simultanit u retkim delovima. Poimanje forme: sporedna ticala. Nastojanje izražaja: duploplenum-sektura; jasno da i momenti snage i momenti brzine sa momentima slobode gramatičke daju jake pesme. Konstrukcija maksimum tendence: proleter! udarajte! Proletkult čudno prelazi u nijanse novih smerova; znak apsolutne svežine. Budućnost proletkulta bez talmipoziva. Seifert dobro kombinuje: geometrijom cilj, rečju aplauz. Seifert TRAJI to: biti srčan smeo barbar: ubiti pojam bezbrge kapitala. Jedno zlo: bolno čučenje. Devotnost slavenska, pitanje zašto? Ali komplikovane su metode za efekat: zato dobro upotrebljavanje. Seifert je mlad i snažan, godi biti pridonistom, zato on deluje kolosom gledanja, snagom pretnje. Ali je čisto proleterski, snažni pesnik. Dejstvovati se umetnički može svagde. — Teigeovi su drvorezi dobra i snažna sirovost, Teige je postao kubist prima marke, Teige je dobar duo, Teige snaša i najjače motive, prenaša dinamo. Knjiga Seifertova: Česima doživljaj; pretnja: slika gnjeva palosti propasti dizanja. Seifert je u »Zenitu« predobjavio sebe. Ima stvari, koje blesknu silom. Takova je ova. Seiferte, soudruhu, Teige, soudruhu zdar zdar zdar! A! žije treti...!

Dr. Al.

AKTIVISTIČKA POEZIJA. Madarska revija »MA« koja izlazi u Beču izdala je nekoliko knjiga svojih najboljih pesnika sa svim sredstvima modernim grafike. Među njima nalazi se i pesnik *Kudlak Lajos* koji žive u Čehoslovačkoj i od njega donosimo jednu interesantnu malu pesmu u slobodnom prevodu:

STIH 7

Močvare

sa žutim telima

: penju se ka gradu.

S neba padaju dimnjaci.

Sunce sedi na bregovima zastrtim očima.

Krava.

Vlak.

Ljudi.

Ovo je pesma jednog vrlo jakog umetnika koji više iz močvare vremena: »nova vera: život!«

PETER HAMP.: DIE GOLDSUCHER VON WIEN. Nemačko izdanje priredio I. Goll. Roman šiberskog vremena i nemani. Propadanje Beča. Na strani 14. pročitali smo nažalost i ovo:

»PROETORIUM

MAI. SIGILLI. ET RERUM EUM

EXTERIS. GEREND. MARIA

THERESIA — AUG....

Iz ovoega spoljnog ministarstva odaslan je ultimatum Srbiji, prva iskra svetskog požara — sastavljen od Hrvata Mosulina. Nemački piše: Mossulin. Da nije Musulin?

PARIS BRENT poema Ivana Golla što je izašla u izdanju »Zenita« kao »Biblioteka Zenit« br. 2 prevedena je na češki i otštampana na uvodnom mestu u češkom časopisu »Červen« u prevodu našeg saradnika mladog češkog pesnika J. Seiferta. U ovom broju donosimo limoleum češkog slikara i pisca K. Teigea koji je učinjen naročito za poemu Pariz Gori.

IZ REDAKCIJE. Van našeg običaja i naše krivnje vreme nam je umaklo i mi nismo izašli na vreme. No — zlu radim očekivanjima »smrti« (nastavljamo drugu godinu) ni sada Usud nije objavio »sveto bezgrešno začecje« naše propasti. Mi polazimo dalje uza sve zapreke koje nas ne mogu smesti. A sva vaša padmetanja (svima kojih se tiče!) prelazimo s prezirom i preskačemo u divljem skoku našeg mladog balkanskog elana i gazimo sve oštre bodove što ste ih posijali našim putevima. Naša je koža neprobojna (napeli smo tabane iz vaše volovske kože!) naši su koraci neobustavni (mi koracamo u korak s našim vremenom!). Ne smetaju nas »tehničke« zapreke koje nam podmećete, ali zato vas smetaju naši Zenit-pogledi što seku iznad vas. Habemus papam — kliču latinska gospoda. IMAMO ZENIT — kliče balkanska mladost i budući ljudi zenitisti!

Izdavač i odgovorni urednik LJUBOMIR MICIĆ.

Tisak »Tipografija« d. d. Zagreb.

ЉУБОМИР МИЦИЋ

ИСТОЧНИ ГРЕХ

мистериј за безбожне људе чисте савести

Експреснистички драмски спев у два дела са пртежима Вилка Геџана. II. издање 5 динара. На фином папиру увезан у модри картон и власторучно нумерисан без аутовог потписа 15 дин. Са власторучним оригиналним потписом 30 дин. Удара „Зенит“.

Charlot

ЇТАЈТЕ

prvu filmsku reviju u Jugoslaviji

KINOFON

Izlazi svakog 1. i 15. u mesecu

Cena 1½ dinara.

Redakcija i administraciju:

Zagreb, Kumićićeva ulica br. 6.

Najbolja, najtrajna i najsigurnija

embalaža

jest onaj ovojni materijal, koji pruža najveće probitke svim strukturama, koje razasliju bud kakovu robu, bilo poštom, bilo željeznicom.

Valovita ljepenka

(Wellpappe) u uporabi najjeftinija je embalaža, pruža najveće osiguranje protiv loma staklene robe, boca, jaja i svake ine lako lomive robe. Valovita ljepenka laglja je od svake druge embalaže, prištedjuje dakle mnogo poštanskih troškova. Valovita ljepenka daje se savijati, žilava je, trajna je i otporna, ne krši se dakle prigodom transporta tako lako, kao tanki drveni sandučići. — Nadalje dobavljamo Vam iz mnogobrojnih, strojevima izvrsno opremljenih odjeljenja naše

tvornice kartonaža

sve u obzir dolazeće vrste embalaže od ljepenke i papira: Sve naše proizvode dobavljamo Vam po volji bez tiska ili tiskano u knjigotisku, kamenotisku, jednobojno ili mnogobojno, u najsočlidnijoj, najboljoj i najkulantnijoj izradbi, kao što se ovi proizvadjaju već 24 godine kod naše tvrtke:

Kromolitografska tvornica

Rožankowski i drug d. d.

Zagreb, Savska cesta 27-29, Telefon 4-80.

Utemeljeno 1898.

Nove knjige

	Dinara
Чехов А. П. (prevela D-r Milica Bogdanović)
ТРИ СЕСТРЕ, драма у 4 чина, издање lat.	8'—
Чехов А. П. (prevela Др. Милица Богдановић)
ТРИ СЕСТРЕ, драма у 4 чина, издање ћир.	8'—
Vidrić Vladimir, PJESME, s predgovorom
Jovana Dučića	6'—
Izdanje na finom papiru	10'—
Грчин Јован, ПОРТРЕТИ С ПИСАМА
(преписка Јаше Игњатовића, Вој. Ј. Илића,
Љ. П. Ненадовића, П. Марковића-Адамова,
С. Матавуља, М. П. Шапчанина)	10'—
Lubaczewski Dr. T., POLJSKA (Poljska u
prošlosti, Savremena Poljska, Državno ure-
đenje, Agrarna reforma, Vode naroda, Sa-
vremena literatura, Likovna umjetnost, Pri-
rodno bogatstvo, Industrija) (prilog karta
Poljske)	6'—
Lucerna C., ASENETA. Legenda iz davnih
vremena. Luksuzno izdanje za poklone	10'—

Knjižara Z. i V. Vasića
Zagreb.

Nakladno i grafičko reprodukciono poduzete

Zagreb, Marovska ulica 21, Telefon broj 11-78

Izrađuje:

Klišeje, auto- i fototipije, za tisak u jednoj i više boja.
Crteže za reklamu, plakate, etikete, tiskanice.
Dionice i vrijednosne papire.

Il existe une seule revue dans le Monde entier qui publie des articles à la fois de M. Auguste Lumière et de M. Blaise Cendrars, de M. Henri Focillon et de MM. Ozenfant et Jeanneret. Cette revue est P R O M E N O I R. Dans le prochain numéro: Jean Cocteau, Irène Hillel-Erlanger, Albert Gleizes, Jean Epstein, etc. — Un an: 20 Frs. — 3 rue Davout, Lyon, France.

MEĐUNARODNA BANKA D. D.

TELEFON
11—19 i 23—98.

ZAGREB
GAJEVA ULICA 8

FILIJALA:
BEOGRAD, TERAZIJE 23.

Ukamaćuje uloške do
daljnega sa

5% (pet posto)

Dioničarsko društvo

„MERKUR”

veletrgovina i konfekcija papira

Telefon 17—95 — ZAGREB — Ilica broj 31.

Brzjavni: Papmerkur

**Bogato skladište
pisaćeg i risaćeg pribora.**

GRAND-RESTAURANT NOVA PIVANA

PARISIEN-MARMOR-BAR

ZAGREB, DRAŠKOVIĆEVA UL. 24, TELEFON 1-39

SENZACIONALNI RASPORED

IZVRSNA KUHINJA

TOPLA I HLADNA JELA DO 1 SAT U NOĆI.

Švicarska tvrtka

veziva, svila, žensko rublje, manufakturna
i kratka roba prodaje na veliko

E. Künzli

Zagreb, Ilica 25 (podrum).

Ulaz kroz Hrv. Sveopću Kreditnu Banku.

Trgovina manufakturne robe na veliko

N. D. Mandić

Zagreb, Palmotićeva ul. 19, Telefon 6-99

**Preporučuje
svoje skladište
uz solidne cijene.**

Štofovi na veliko

kod

Adler i Büchler

Zagreb

Marovska ulica broj 5 (dvorište).

TRGOVINA

CIPELA

Najjeftinije vrelo svih vrsti cipela

L. WACHS

Zagreb, Jurišićeva ulica 7.

Telefon 13-99.

Prispjeli prvorazredni pravi engleski štofovi

za odjela, raglane, ulstere, zimske kapute, krznene
kapute (Stadtpeize) itd. Vlastite krznarske radionice.

Telefon 4-96

S. Prägera sinovi (Jakov i Edo Präger), Zagreb

Jelačićev trg 1